

אחת על אחת

ענת לב-אדלר

על הצעירים והצעירות החרדים שחוזרים בשאלה ומגיעים לעמותת "הלל". אילו מיומנויות בסיסיות חסרות להם? כיצד תומכים בהם? ולמה חשוב שישרתו בצה"ל?

שיחה צפופה עם אתי אליהו

"ההתמחות שלי היא בטיפול בצעירים במצבי הגירה, צעירים חסרי עורף שנמצאים במצבי סיכון, ושנאנחנו מהווים עבורם את הגשר לחברה" – כך אומרת אתי אליהו, והיא מתכוונת לצעירות ולצעירים מהחברה החרדית שמגיעים למערך הדיוור של עמותת "הלל" יוצאים בשאלה, שאותו היא מנהלת. ומי שחושב שהיא מגזימה בתיאור כנראה לא פגש את הצעירים והצעירות האמיצים האלה, שעוזבים מאחוריהם בית ומשפחה ואורחות חיים והשתייכות, ומתעקשים לממש את התשוקה שלהם לחופש ולחיים בחברה הישראלית הכללית. אליהו פוגשת אותם במסגרת שני ההוסטלים ש"הלל" מפעילה לטובת קליטת החירום שלהם, למשל במקרה שבו הושלכו מהישיבה או מהבית לאחר שנתפסו עם טלפון לא כשר, או עם צו גיוס ביד ורצון להתגייס לצה"ל. כשהם נקלטים במערך הבתים של "הלל", הם פוגשים לראשונה את החיים ה"אחרים" שהם כל כך משתוקקים אליהם. ב"הלל" מלמדים אותם לראשונה להשתמש במייל, לפתוח חשבון בנק, לבשל, לסגל הרגלי תקשורת ראשונית עם בני המין השני, וגם מלווים אותם בזמן השירת הצבאית והלימודים באוניברסיטה, אחרי שמלמדים ליבה כמובן.

"זה אולי יישמע מוזר, אבל יש בינינו בני 18 ומעלה שאין להם מושג מה קורה מעבר לשכונות שלהם", היא אומרת, "חסרות להם מיומנויות בסיסיות של היגיינה או בישול – את יכולה למשל לפגוש בחור או בחורה בני 20 שלא מבינים למה צריך להחליף מצעים, כי הבית החרדי שלהם פעל בשיטת המיטה החמה; הם לא יודעים איך מסדרים את החדר, כי אין להם חדר; אין להם מיומנויות ניקיון, או קניות, או בישול, או כספים, כי כשאתה בחור בישיבה חרדית אין לך עיסוק בחול, אתה מתעסק רק בקודש. צריך להסביר להם מה זה ללכת לרופא שיניים, או ללכת לרופא נשים".

עד כמה טלפון החכם הוא הגשר לעולם החופשי? "חלקם מגיעים כבר עם טלפון וחלקם מגיעים בלי ורוצים אותו. חלק שמעו קצת פורקאסטים, ראו סדרות, יודעים פחות או יותר מה זה 'פאודה'. הדרך העיקרית שבה הם נחשפים לראשונה לחברה הכללית היא באמצעות סדרות וסרטים שהם רואים בסתר. אנחנו גם מקפידים על צריכת תרבות: הולכים לבתי קפה, לתיאטרון, מראים להם איך אפשר לנהל חגים אחרת ולא כמו שהכירו. ביום הזיכרון היינו איתם בקיבוץ והם חזרו נפעמים. יוצא בשאלה אמר לי: 'בשנה שעברה בישיבה עשיתי מנגל ביום הזה, חשבתי שקיבוץ זה מקום שחוטפים בו ילדים, ועכשיו אני עם חולצה לבנה מקריא קטע בטקס ושומע סיפורי גבורה של לוחמים'."

כמה מהר מצטמצמים הפערים?

"זה תהליך שלוקח שנים ואולי אף פעם לא נגמח, אבל בסוף חברה שמתחילים אצלנו והולכים לצבא, למשל, מקבלים בצה"ל כור היתוך מהיר שמהווה גם כרטיס כניסה לחברה הישראלית. המסגרת הצבאית חשובה כי היא עוטפת אותם לאחר שעזבו את אורח החיים החרדי ואת הבית, וגם מעניקה להם תחושה של משמעות כאזרחים מועילים ותורמים".

מה העמדה שלהם לגבי משבר הגיוס?

"חלקם עוזבים את הבית כי הם רוצים להתגייס, הם מכוונים למכונות שמיועדות ליוצאים בשאלה ומאוד רוצים את צה"ל. יש להם מוטיבציה גבוהה לחיים והם מגיעים עם כוח רצון מטורף ללמוד ולהשתלב".

על "הלל" הם שומעים בהתחלה בעיקר דברי אזהרה מהמבוגרים שסביבם. "רק אל תפנו ל'הלל'", אומרים להם. כאשר הם מרימים טלפון אחרי שנזרקו מהישיבה או מהבית, או כשהם מרגישים מוכנים, הם מגיעים לקו שעובד 24/7, שם קולטים אותם למגורי חירום ואז מעביר אותם לאחר מבתי "הלל" ברחבי הארץ. לאחר מכן הם עוברים לדירות שיתופיות לבנים ולבנות (בנפרד) בירושלים, חיפה, תל-אביב, אילת ובאר-שבע ומגורים בקיבוץ חצרים לתקופה של עד שנה וחצי – הכל ללא עלות.

ב"הלל" יש 1,500 מתנדבים. העמותה מעניקה מלגות לימודים נדיבות בסך שלושה וחצי מיליון שקל בשנה, מלווה את הצעירים בכל שלבי הגיוס החל מביטול הפטור ותוך כדי השירות, מעניקה ייעוץ וליווי כלכלי, ייעוץ וליווי בתחומי ההשכלה וההכשרה המקצועית, ליווי אישי וחיי קהילה עשירים, וכמובן עזרה בדיווה. "לא מזמן התקשר לקו החירום צעיר שתיכנן להתגייס

בסתר, ולשכת הגיוס התקשרה בטעות להורים שלו, שהחליטו להבריא אותו מהארץ כדי למנוע זאת. הוא הגיע ממש מתוך הישיבה, עם שקית ניילון שבתוכה בקבוק מים ועם כל הלבוש של חסידות באכוב, ואמר בתחנונים: 'אם אתם לא מקבלים אותי אני נעלם'. לא היה לי מקום, אבל הפכתי עולמות כדי לקלוט אותו. היום הוא כבר מגויס, לוחם בעזה, וכשהוא יוצא הוא מגיע אלינו לבית", מספרת אליהו בהתרגשות.

את יכולה לפגוש בחור או בחורה בני 20 שלא מבינים למה צריך להחליף מצעים; הם לא יודעים איך מסדרים את החדר, כי אין להם חדר; אין להם מיומנויות ניקיון, או קניות, או בישול, או כספים, כי כשאתה בישיבה חרדית אין עיסוק בחול, רק בקודש. לחלקם צריך להסביר מה זה רופא שיניים

היא בת 37, עובדת סוציאלית, לומדת לתואר שני בניהול עמותות, נשואה ואמא לשני ילדים. היא התחילה ב"הלל" לפני שש שנים בניהול ההוסטל, ומאז היא בשליחות. "לא הגעתי עם המון היכרות של הנושא", היא מודה, "לא קלטתי את גודל התהום. חשבתי: אוקיי, הם לא לומדים ליבה, ישלימו. אבל כשהתחלתי לקלוט דיירים ושמעתי מאיפה הם מגיעים התאהבתי בחברה האמיצים האלה, שבגיל 18 מתנתקים מכל מקורות התמיכה שלהם ומגיעים לחברה חדשה רק כי הם בחרו באינדיבידואל שלהם. לשלב אותם בחברה הישראלית זו בעיניי ציונות. קשה לי שמדינת ישראל נתנה להם לא ללמוד ליבה, וזו האחריות שלנו לשלב את מי שלא קיבלו הזדמנות שווה. אני מאוד שמחה שיש לי חלק בדבר העצום הזה, בטח היום כשאני רואה את הבוגרים שלי, חלקם קצינים בצבא ואנשי ביטחון, שלאחר מכן לומדים במוסדות להשכלה גבוהה".

חשוב לה מאוד שהם לא יתנתקו מהמשפחות שלהם, כי בסוף אין תחליף לבית. נכון, יש הורים שמסרבים לקשר, יש משפחות שמפנות עורף קשה, אבל המאמץ הוא לשמור על קשר, גם אם רופף, בתקווה שהוא יתחזק. "אנחנו מלמדים אותם שהחיים הם לא שחור-לבן, שזה שהם יצאו בשאלה זה לא אומר שהם צריכים לוותר על האמונה ועל התקווה לקשר עם המשפחה", היא אומרת, "אנחנו מעודדים אותם לשמור על דלת פתוחה בפני המשפחה כי הם מתגעגעים לאחים ולהורים שלהם. הם אוהבים אותם".

